

KVINNOFRONTEN

Box 2007, 128 21 Skarpnäck
e-post: kvinnofronten@sverige.nu
Org. nr: 802411-0119
Plusgiro: 5 56 23 - 3
hemsida:
www.kvinnofronten.nu

Till

SOCIALDEPARTEMENTET

Regeringskansliet

103 33 Stockholm

YTTRANDE

över Ds 2015:8 – Ytterligare en månad inom
föräldrapenningen reserveras för vardera föräldern

Sammanfattning

Kvinnofronten beklagar att departementspromemorian inte tagit tillräcklig hänsyn till barnrättsperspektivet. Inte heller har promemorian tagit hänsyn till vilka konsekvenser förslaget kan få för ekonomiskt utsatta kvinnor.

Förslaget grundar sig i en alltför ytlig analys av hur tidigare låsningar av månader i föräldraförsäkringen i praktiken har fungerat. Konsekvenser av mäns våld mot kvinnor i sammanhanget har inte heller problematiserats.

Kvinnofrontens slutsats är, att det är fel att lagstadga något, som utgår från en så gravt bristande analys respektive konsekvensbeskrivning, och inte bygger på mer än en vag förhoppning – samtidigt som det slår mot en stor grupp barn och deras mammor.

Kommentarer

Brist på barnrättsperspektiv

Promemorian konstaterar att Sveriges föräldraförsäkring genomsyras av både ett *barnrättsperspektiv* och ett *jämställdhetsperspektiv*. Kvinnofronten är enig i detta och önskar att så ska förbli. Men när promemorian diskuterar barnrätt är det endast barnets rätt till båda föräldrarna som lyfts, inte barnets rätt att få sina behov tillgodosedda utifrån sin utvecklingsnivå och börja på dagis när det är moget för det.

Då föräldraförsäkringen infördes visade samhället sin inställning att föräldrar ska dela på ansvaret för, och den vardagliga skötseln av, gemensamma barn, genom att fördela föräldraförsäkringsdagarna lika mellan mamman och pappan. Samtidigt försäkrade sig samhället om att inget barn ska drabbas på grund av att det eventuellt har en förälder som inte vill ta det ansvaret, och därför infördes möjligheten att skriva över dagar på den andra föräldern.

Tvårt emot denna grundläggande inställning, innebär låsningen av månader i föräldraförsäkringen en tvångsåtgärd, som inte i första hand drabbar dem som väljer bort att ta ut sina låsta dagar – papporna – utan istället slår mot barnen och deras mammor.

Promemorian redovisar att för barn födda 2005, för vilka två månader alltså varit låsta till

vardera föräldern, är det 10 procent vars pappa *inte tagit ut någon föräldrapenning alls* när barnet fyllt 8 år. Vart tionde barn.

Längre fram i promemorian avfärdas dessa som "ett fåtal": "*För ett fåtal barn där en av föräldrarna inte kan eller önskar vara föräldraledig under de reserverade månaderna kan den sammantagna tiden med föräldrapenning komma att minska något jämfört med idag.*"

Var tionde barn **är** i en mening ett fåtal. Men det är också många – sett som många barn att försämra för, genom en reform som inte garanterar någon lösning på faders bristande föräldraansvar, men som riskerar att göra den drabbade gruppen barn ännu större. Försämringen gäller ju även de barn vars pappor tar ut föräldrapenningsdagar, men under kortare tid än sina låsta dagar.

Denna risk för minst var tionde barn föreslår promemorian alltså att riksdagen ska ta, utan sakligare grund än en förhoppning: "*De män som i dag tar ut enbart en liten andel av rätten till föräldrapenning, eller helt avstår från denna **kan komma** att förändra sitt beteende.*" (vår betoning)

I själva verket har Försäkringskassan konstaterat, att andelen föräldradagar som "fryser inne" **ökar** år från år – och att det framför allt är på grund av att pappor inte tar ut sina dagar, som ju då inte heller kan överföras till mammorna.

Av barn födda 2009, det vill säga fem år senare än i det förra exemplet, var det så mycket som *20 procent* vars pappa inte tagit ut *en enda dag i föräldrapenning* när barnet var 4 år. Vart femte barn.

Kvinnofronten menar att det är djupt oansvarigt av promemorian att avfärda reformens negativa konsekvenser för alla dessa barn.

Brist på kvinnoperspektiv

Det är lätt att föreställa sig att de barn, vars pappor inte tar ut ens de låsta dagarna, tvingas att börja på dagis flera månader före andra barn. Ibland är det också så, men inte alltid.

Promemorian konstaterar: "*Både män och kvinnor tar i huvudsak ut ersättning på sjukpenningnivå, men kvinnor tar ut föräldrapenning på både grund- och lägstnivå i betydligt högre utsträckning än män.*"

Bakom den formuleringen döljer sig en verklighet av att när papporna brister i föräldraansvar stannar mammorna hemma med lägstnivå i föräldraförsäkringen – eller helt utan inkomst – för att barnet inte ska få en sämre situation än andra barn. Det innebär alltså att låsningen av föräldradagar *ytterligare försämrar* de berörda kvinnornas ställning på arbetsmarknaden. Samtidigt som de blir hårdare ekonomiskt beroende av papporna. Som konsekvens får de också lägre livsinkomst, och följaktligen lägre pension och svårare att klara sig själva på äldre dar.

Promemorian konstaterar dessutom att fäder i ekonomiskt mer utsatta familjer är de som tar ut minst föräldrapenningsdagar. Det är med andra ord även en klassfråga. Ändå diskuterar promemorian inte sitt förslag att låsa fler föräldrapenningsdagar utifrån deras perspektiv, som i första hand är tänkt ska tvingas. Inte heller diskuteras konsekvenserna för mammorna.

Dessa kvinnors försämrade ställning på arbetsmarknaden är en utveckling *tvärt emot* den utveckling som promemorian förväntar sig att reformen ska leda till: kvinnors förbättrade ställning på arbetsmarknaden. För dem förvärras istället kvinnoförtrycket.

Det finns heller ingenting som pekar mot att övriga kvinnor fått en bättre ställning på arbetsmarknaden. I själva verket spelar kvinnors deltidsarbete troligen en betydligt större roll för att kvinnors sämre villkor på arbetsmarknaden består. Liksom Sveriges utpräglade

uppdelning i kvinno- respektive mansyrken med lägre löner i kvinnoyrkena.

Promemorian föreslår alltså en reform som ingen vet om den kommer skapa någon förändring, men som kommer att drabba kvinnor som redan befinner sig i en ekonomiskt utsatt situation.

Brist på våldsperspektiv

Promemorian har heller inte något våldsperspektiv, trots att mäns våld mot kvinnor i nära relationer är ett stort samhällsproblem. Istället avfärdar promemorian ”konflikter” mellan föräldrar med formuleringen: ”*Det kan heller inte vara föräldraförsäkringens syfte att skapa samförstånd mellan föräldrar som är oense. Lösningar på konflikter och medel för att åstadkomma bättre samarbete mellan föräldrar får istället sökas genom exempelvis kommunens socialtjänst som bland annat har möjlighet att medverka till samarbetssamtal.*”

Samarbetssamtal kan öka risken för den som utsätts för våld. Metoden samarbetssamtal utgår från att parterna på något sätt missförstått varandra. Där förväntas parterna säga vad de tycker, men kvinnor som säger vad de tycker till våldsamma män riskerar att bli än mer utsatta för våld.

Risken för ökat direkt våld, tillsammans med risken att reformen ökar kvinnors ekonomiska beroende till barnens våldsamma far, kan då få till följd att kvinnors möjlighet att lämna våldsamma män minskar.

Självklart är det inte föräldraförsäkringens syfte att ”skapa samförstånd mellan föräldrar som är oense”. Men det borde vara självklart att innan reformen genomförs åtminstone undersöka om reformen på detta sätt kan skapa en ännu svårare situation för **barnen** i dessa familjer. Och eftersom det är en reform som föreslås i jämställdhetens namn, borde det vara viktigt att undersöka om den tvärtom riskerar att minska många kvinnors möjlighet till självständighet gentemot sina partners.

Icke-normativa familjer

Idag gör regelverket det möjligt för andra för barnet viktiga personer än de biologiska föräldrarna/vårdnadshavarna att ta del av föräldrapenningen. Promemorian konstaterar att det dock endast gäller den del av föräldrapenningen som inte är låst, och att förslaget i praktiken alltså även minskar möjligheten för att andra än barnets biologiska föräldrar att ta ut föräldrapenning.

Även i det fallet avfärdar promemorian konsekvensen av förslaget, då genom att hänvisa till att regeringen senare tänker ”se över” om de kan underlätta för stjärnfamiljer.

Kvinnofronten anser att frågan om att underlätta för icke-normativa familjer, inklusive ensamstående mammor, borde finnas med redan i detta förslag. För den som har ett barnrättsperspektiv i centrum borde det vara självklart att se till vad som vore bäst för *alla barn* – det är inte något som kan vänta till senare.

En möjlighet är exempelvis att vårdnadshavaren skulle kunna överlåta föräldrapenningsdagar till de vuxna som är viktiga för, och finns i vardagen kring, just det barnet. En vän eller släkting kan fylla den funktionen och skulle då kunna få föräldrapenning när den tar hand om barnet.

Om promemorias förslag går igenom knyts möjligheten till att få ta ut föräldrapenning till en traditionell och konservativ bild av kärnfamiljen, en bild som inte överensstämmer med verkligheten i många barns liv.

I promemorian diskuteras heller inte ens förslagets följder i förhållande till annan lagstiftning, exempelvis att assisterad befruktning för ensamstående snart blir en verklighet i

Sverige. Den heterosexuella kärnfamiljen är norm, och även där visar sig promemorians brist på både barnrättsperspektiv och verklighetsförankring.

Risk för förstärkning av gammaldags fadersrätt

Departementspromemorian slår fast att barn har rätt att upprätthålla sin relation till och kontakt med båda föräldrarna. Men i analysen finns ingen diskussion om hur tidigare läsning av månader i föräldraförsäkringen påverkat detta. Inte heller finns i förslaget något som tvingar pappor att tillgodose denna barnens rätt.

Istället blir förslaget ytterligare endast en *förhoppning* om att pappor ska ta sitt föräldransvar, samtidigt som det riskerar att försämra situationen för en relativt stor, och eventuellt växande, grupp av barn och deras mammor.

Därmed riskerar förslaget, som tagits fram i en önskan om att stärka jämställdheten, att i praktiken stärka en gammaldags fadersrätt på kvinnor och barns bekostnad.

Verklighetsförankring, tack!

Genomgående i promemorian saknas en seriös analys av hur föräldraförsäkringen i praktiken fungerar idag och en diskussion om vad som är önskvärt för barn i olika slags familjer. Istället förs en förenklad ”patentlösning” fram.

Kvinnofronten vill inte än en gång tvingas åse – såsom med pensionsuppgörelsen och många andra reformer i modern tid – att politiker lagfäster ännu en reform som utgår från en utopi om jämställdhet, för att sedan i verklighetens krassa praktik låta redan fattiga kvinnor betala priset.

Arbetsgrupp hos Kvinnofronten

I Kvinnofrontens arbetsgrupp för remissvaret har ingått Gerda Christenson, Åsa Christenson, Sara Ström och Ann-Marie Wikman.

Stockholm den 5 mars 2015

Kvinnofronten